

Marek Szymula

II Ogólnopolska Konferencja Naukowa zorganizowana przez Sekcję Teologii Duchowości Akademii Teologii Katolickiej

---

Studia Theologica Varsaviensia 38/1, 195-199

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MAREK SZYMULA

II OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA ZORGANIZOWANA PRZEZ SEKCJĘ TEOLOGII DUCHOWOŚCI AKADEMII TEOLOGII KATOLICKIEJ

Dnia 28 kwietnia 1999 roku w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie odbyła się Druga Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „NOWE RELIGIE – NOWE DUCHOWOŚCI”. Organizatorem Konferencji była wspomniana Sekcja Teologii Duchowości ATK, na której czele stoi ks. prof. dr hab. Stanisław Urbaniński. W dniach poprzedzających Konferencję organizatorzy otrzymali bogatą korespondencję, świadczącą o dużym zainteresowaniu jej tematem jak również listy gratulacyjne z okazji Jubileuszu 10-lecia Sekcji. Swe uznanie dla działającej od 10 lat Sekcji Teologii Duchowości ATK wyrazili pisemnie J. Em. Ks. Kard. Józef Glemp, Prymas Polski, J. Em. Ks. Kard. Franciszek Macharski, J. Ex. Ks. Abp Józef Kowalczyk, Nuncjusz Apostolski w Polsce, J. Ex. ks. Abp Józef Michalik, Wiceprzewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, J. Ex. Ks. Bp Jan Szłaga, Przewodniczący Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski, Księża Arcybiskupi i Biskupi, Wyżsi Przełożeni zgromadzeń zakonnych męskich i żeńskich, rektorzy Wyższych Seminarium Duchownych, rektorzy Instytutów Teologicznych, dyrektorzy Instytutów Duchowości, rektorzy Wyższych Szkół Prywatnych, redakcje katolickich czasopism, kapłani, poszczególne osoby życia konsekrowanego, jak również wiele osób świeckich. Napłynęły też gratulacje z zagranicy: USA, Niemcy, Zambia (Afryka), Białoruś, Ukraina, Litwa. Obchody Jubileuszu Sekcji oraz podjęty temat Konferencji zgromadził liczne audytorium wśród którego zasiedli dostojni goście J. Em. Ks. Kard. Józef Glemp, Prymas Polski, J. Ex. Ks. Abp Stanisław Nowak, Metropolita Częstochowski, licznie zebrane grono polskich teologów duchowości na czele z profesorami tej dziedziny wiedzy, absolwentami, którzy w przeciągu 10 lat uzyskali na Sekcji tytuły magistra, licencjata i doktora teologii duchowości, studentów przybyłych z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i warszawskich Uczelni Wyższych oraz wiele osób zainteresowanych tematyką Konferencji. Wśród przybyłych nie zabrakło przedstawicieli środowisk podejmujących zorganizowaną pracę nad zagrożeniami wynikającymi z rozprzestrzeniania się sekt, dla których spotkanie to stało się miejscem pogłębienia swej wiedzy, podzielenia się swym doświadczeniem oraz nawiązania nowych kontaktów.

Modlitwą poprowadzoną przez J. Em. Ks. Kard. Józefa Glempa rozpoczęły się obrady Konferencji. Na początku słowa powitania do zebranych skierował twórca i kierownik Sekcji Teologii Duchowości ATK, twórca polskiej szkoły duchowości, ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański. Wskazując na współczesne niebezpieczeństwa w dziedzinie duchowości podkreślił potrzebę uprawiania autentycznej i poprawnej teologii duchowości, w której wyróżnił trzy podstawowe elementy: Jezus Chrystus, życie sakramentalne i wierność Tradycji Kościoła Katolickiego. Następnie słowa powitania i wdzięczności skierował ks. profesor Urbański do ks. prof. dr hab. Waleriana Słomki, szczególnego promotora Teologii Duchowości w Polsce, wskazując na niepodważalne jego zasługi dla rozkwitu tej dziedziny wiedzy teologicznej w naszym kraju. Kończąc zwrócił się do wszystkich zebranych życząc owocnych obrad.

Oficjalnego otwarcia Konferencji dokonał J. M. Rektor Akademii Teologii Katolickiej ks. prof. dr hab. Roman Bartnicki. W swoim wystąpieniu ks. Rektor zwrócił uwagę na jubileuszowy aspekt Konferencji podkreślając bogaty dorobek Sekcji szczególnie w aspekcie badań nad polską mistyką i polską teologią duchowości. Podkreślił, że ks. S. Urbański stworzył polską szkołę duchowości, odkrył szkoły duchowości: sióstr benedyktynek (M. Mortęska), zmartwychwstańca, honoracką i kapucyńską. Następnie głos zabrał Dziekan Wydziału Teologicznego ks. prof. dr hab. Roman Murauski. Podkreślił szczególne zasługi naukowe i organizacyjne twórcy i kierownika Sekcji Teologii Duchowości ATK ks. prof. dr hab. Stanisława Urbańskiego. Zwracając uwagę na osiągnięcia naukowo-dydaktyczne Sekcji Teologii Duchowości zauważył, iż obecnie należy ona do najprężniejszych specjalności Wydziału Teologicznego ATK. I to zarówno w ilości, czyli w liczbie studentów i w jakości, czyli w zakresie badań naukowych, promocji prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich. Sam kierownik Sekcji promował 2 prace habilitacyjne, 15 prac doktorskich. Napisał 6 recenzji rozpraw habilitacyjnych, 6 recenzji na stanowisko lub tytuł profesora, 37 recenzji dysertacji doktorskich.

Po przemówieniach wprowadzających słowo wygłosił Wielki Kanclerz Akademii Teologii Katolickiej J. Em. Ks. Kard. Józef Glemp, Prymas Polski. Ukazując perspektywę historyczną duchowości przyrównał osoby ks. prof. W. Słomki oraz ks. prof. S. Urbańskiego do „patriarchów” tego kierunku, życząc, aby obok nich wyrastali nowi „prorocy” tej współcześnie przeżywającej rozkwit dziedziny wiedzy teologicznej. Podkreślił jednocześnie potrzebę ustawicznej odnowy życia chrześcijańskiego na które szczególnie wpływ wywiera uprawiana w zakresie teorii i praktyki teologia duchowości. Materiałnym symbolem odnowy w naszej Ojczyźnie ma stać się podjęta inicjatywa wypełnienia *votum narodowego* w postaci wybudowania w Stolicy święty- ni Opatrzności Bożej.

W ramach pierwszej sesji obrad swoje referaty wygłosili: dr Maria Meyer, ks. dr Kazimierz Franczak oraz dr Tadeusz Doktor. Pierwszy referat wygłoszony przez dr M. Meyer został zatytułowany: „Okultyzm j jego niebezpieczeństwa dla człowieka wie-

rzącego”. Na początku swego przedłożenia Pani dr Meyer wyjaśniła pojęcie okultyzmu i wskazała na podstawowe jego przejawy. Słowo „okultyzm” pochodzące od łacińskiego słowa *occultus* wyraża idee rzeczy ukrytych, tajemnych, misteryjnych. Do elementów charakterystycznych dla praktyk okultystycznych zaliczyć należy zajmowanie się sprawami: tajemnymi lub ukrytymi; działaniami lub wydarzeniami rzekomo wykraczającymi poza pięć zmysłów człowieka; sferą nadprzyrodzoną, obecnością sił anielskich lub demonicznych. Do praktyk okultystycznych zalicza się: wróżby i przepowiadanie przyszłości, okultyzm, New Age, spirytyzm, satanizm, czary, magie i przesady. W dalszej części referatu Prelegentka ukazała szczegółową klasyfikację form okultystycznych w wyżej wymienionych grupach. W swoim przedłożeniu dr Meyer wskazała na współczesne przenikanie praktyk okultystycznych w obszar życia społecznego a szczególnie do szkół i przedszkoli. Nie ujawniony i nie uświadomiony a ukryty w nich religijno-światopoglądowy charakter narusza podstawowe prawo człowieka do wolności sumienia i religii obywatela. Następnie zostały ukazane praktyki okultystyczne związane z energią Kundalini oraz podróżami astralnymi. Na koniec dr Meyer ukazała zagrożenie praktyk okultystycznych dla człowieka wierzącego. Cechą charakterystyczną praktyk okultystycznych jest poszukiwanie nadprzyrodzonej mocy poza Bogiem Biblii. Pismo Święte jednoznacznie zabrania praktykowania okultyzmu i ostro potępia zarówno takie praktyki jak i osoby, które je stosują. Konsekwencją uprawiania okultyzmu jest bowiem oddalenie się od oddawania czci prawdziwemu i żywemu Bogu.

Drugim prelegentem był ks. dr Kazimierz Franca k. Referat został zatytułowany: „Zbawienie a nowe ruchy parareligijne”. Autor na początku swego przedłożenia wskazał na historyczny związek religii z medycyną. Elementem wiążącym jest wspólny cel – „zdrowie”. W Biblii zdrowie jest darem Opatrzności Bożej, która wychodzi naprzeciw człowiekowi poprzez specjalnych pośredników, od proroków do Jezusa Chrystusa, który zajmuje najwyższą pozycję Lekarza ciała i duszy. Jednakże, jak zauważył Prelegent, wielu założycieli religii dało się poznać jako uzdrowiciele, egzorcyciści czy lekarze. Współcześnie obserwuje się wzmożoną działalność różnych grup religijnych lub parareligijnych, które określane są wspólną nazwą ruchów Potencjału Ludzkiego oraz „zaćmieniem mistyczo-ezoterycznym” czyli „New Age”. W dalszej części referatu Prelegent omówił zagadnienie zdrowia i zbawienia w ruchach parareligijnych. Spośród grup religijnych w których powraca się do tradycyjnych związków medycyny i religii można wyodrębnić zasadniczo pięć: grupy pochodzenia chrześcijańskiego; grupy korzystające z tradycyjnych technik np. akupunktura; grupy metafizyczne tradycyjne; grupy psychologizujące i okultystyczne różnego pochodzenia, odwołujące się do tradycji ezoterycznych; grupy pochodzenia orientalnego i Potencjału Ludzkiego (New Age). Następnie Autor omówił poszczególne grupy ukazując koncepcje niejednoznacznego pojęcia „zbawienia” oraz wskazując na współczesną tendencję – szczególnie wśród ludzi młodych – do konstruowania z przekonań parareligijnych

własnego światopoglądu. Do najbardziej rozpowszechnionego ruchu możemy zaliczyć New Age. W nim na plan pierwszy wybija się popularyzowany wymiar boskości człowieka, który stawia go niejako na równi z samym Bogiem. Obowiązująca koncepcja człowieka bazuje tu na antropologii i kosmologii podążającej w kierunku holistyczno-panteistycznym. W konsekwencji wszystko co istnieje jest duchowe, albo jest w procesie stawiania się duchowym. Z takiej koncepcji konsekwentnie wynika odmienna, duchowa wizja zdrowia, choroby i zbawienia człowieka.

Kolejny referat wygłosił dr Tadeusz D o k t ó r na temat „Sekty – zagrożenie i wyzwanie”. Prelegent na początku ukazał problem terminologiczny zjawiska nowych ruchów religijnych. Począwszy od problemu czasowego, przez problem środowiska powstania, po samookreślenie „sekty”, czy „kult”, zjawisko nowych ruchów religijnych nie jest dziś zagadnieniem jednoznacznie doprecyzowanym. Stąd w zależności od zdefiniowanego zakresu tego pojęcia będziemy mieli do czynienia z całkiem odmiennymi zjawiskami określanymi nowymi ruchami religijnymi. Następnie Prelegent scharakteryzował uczestników religijnych ruchów kultowych. Według badań społeczno-demograficznych rekrutują się oni z osób wykształconych i młodszych warstw społeczeństwa. Zauważa się również pewną przewagę mężczyzn oraz osób samotnych. Dużą grupę stanowią osoby pozbawione udziału ojca w wychowaniu. Mówiąc o zagrożeniach związanych z nowymi ruchami religijnymi, Prelegent zaznaczył, iż dość rzadko przedstawiane są one w pozytywnym lub neutralnym świetle. Co nie oznacza, że takich zagrożeń nie ma. Powołując się na literaturę przedmiotu stwierdza on, że jakkolwiek większość nowych ruchów religijnych nie stanowi zagrożenia dla jednostek czy społeczeństwa, to jednak niektóre spośród nich mogą takie zagrożenia stwarzać. Według autora referatu wynika stąd pewne wyzwanie zarówno w wymiarze regulacji prawnych jak i w wymiarze religijnym.

Pierwsza część obrad zakończyła się uroczystą Mszą św. koncelebrowaną przez ponad 70. przybyłych kapłanów. Koncelebrze przewodniczył i wygłosił kazanie J. E. ks. abp Stanisław N o w a k, Metropolita Częstochowski.

Po przerwie drugą sesję obrad – dyskusję panelową – otworzył ks. prof. dr hab. Stanisław U r b a ń s k i, kierownik Katedry Życia Duchowego i kurator Sekcji Teologii Duchowości w Akademii Teologii Katolickiej. Sesji panelowej przewodniczył ks. Abp dr Stanisław N o w a k oraz prowadzący obrady ks. dr Aleksander P o s a c k i SJ. Do stołu prezydiального zostali zaproszeni przybyli na Jubileuszową Konferencję wszyscy polscy Profesorowie Teologii Duchowości. Zasiadli więc obok siebie: W. S ł o m k a, J. N o w a k OFM, J. M i s i u r e k, E. W a l e w a n d e r, D. W i d e r O C D, A. S i e m i e n i e w s k i, H. W e j m a n, P. O g ó r e k O C D, I. W e r b i ń s k i, S. U r b a ń s k i. Do dyskusji zostali zaproszeni również mgr Krzysztof W i k t o r – sekretarz Międzyresortowego Zespołu ds. Nowych Ruchów Religijnych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, o. dr Wojciech J ę d r z e j e w s k i z Dominikańskiego Ośrodka

Informacji o Nowych Ruchach Religijnych i Sektach, dr Maria Meyer, ks. dr Kazimierz Franczak, dr Tadeusz Doktor, jak również rektor seminarium „Redemptoris Mater” ks. dr Alojzj Oberrstar oraz rektor seminarium diecezjalnego w Częstochowie ks. dr Jan Wątroba.

Przedmiotem sesji panelowej była dyskusja na temat zagrożeń i wyzwań jakie niosą nowe ruchy religijne dla współczesnego chrześcijaństwa. Rozpoczynając dyskusję ks. dr A. Posacki stwierdził, że sekty są raczej wyzwaniem, które powinno mobilizować społeczność Kościoła. Rozprzeczerzenie się sekt ukazuje bowiem, że poszukiwanie transcendencji jest archetypiczną potrzebą człowieka. O. J. Nowak OFM przypomniał, że dzięki błędnemu nauczaniu sekt teologia katolicka oczyszczała swoje pojęcia, dostrzegając też, że potrzeba transcendencji jest jedną z podstawowych i uniwersalnych potrzeb ludzkich. Uczestnicy panelu zaakcentowali również zagrożenia jakie kryją w sobie nowe ruchy religijne. Największym z nich jest – jak stwierdził ks. E. Walewander – grzech apostazji. Stąd należy odważnie stawiać czoło ekspansji sekt, demaskować slogany propagandowe i przestrzegać przed naiwnością, wypływającą z otwartości wielu katolików. O. D. Winder OCD wskazał na potrzebę rozróżnienia pojęć „wiera” i „religia” jako pojęć nie równoznacznych, natomiast ks. A. Oberrstar postulował, by na nowo odkryć moc Słowa Bożego i drogę inicjacji chrześcijańskiej – liturgię, mistagogię i wspólnotę. K. Wiktor, sekretarz Międzyresortowego Zespołu ds. Nowych Ruchów religijnych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji przestrzegał przed określaniem wszystkich nietradycyjnych wspólnot religijnych mianem „sekty”. Jego zdaniem o sekcie można mówić, gdy mamy do czynienia z zorganizowaną manipulacją, kierowaną przez totalitarnego przywódcę, negującą zazwyczaj rodzinę i państwo oraz niszczącą wszelkie więzy swoich adeptów. Ruchy takie wywodzą się z chrześcijaństwa, Dalekiego Wschodu i Islamu, ale również są wyznania neopogańskie, ekologiczne, bazujące na indywidualnych objawieniach, wyznawcy UFO, neodeiści i sataniści. Niektóre z sekt nie mają w ogóle pierwiastka religijnego, do takich zalicza się sekty ekonomiczne. Uczestnicy obrad zgodzili się, że działalność sekt kryje w sobie poważne niebezpieczeństwa, którym współcześni chrześcijanie winni przeciwstawić świadectwo życia zgodnego z duchem Chrystusowym.

Ostatnim akcentem Jubileuszowej Konferencji była promocja książek wydanych przez Sekcję Teologii Duchowości ATK w uczelnianym Wydawnictwie, której dokonał mgr Henryk Podolski – Dyrektor Wydawnictwa Akademii Teologii Katolickiej.

Konferencję zakończył i podsumował obrady ks. prof. dr hab. Stanisław Urbaniński. Dziękując przybyłym prelegentom, uczestnikom panelu i słuchaczom, wyraził nadzieję, że kończące się dziesięciolecie Sekcji wprowadzi je w następne równie owocne lata pracy naukowo-dydaktycznej.